

REPUBLIKA
SLOVENIJA
OKROŽNO
SODIŠČE

MARIBOR

III P 738/2015

DELNA SODBA
V IMENU LJUDSTVA
in
SKLEP

Okrožno sodišče v Mariboru je po okrožni sodnici svétnici Petri Umek,

v pravnih zadevah tožeče stranke: [REDACTED] ki jo
zastopa Odvetniška pisarna Preininger iz Šmarij pri Jelšah
[REDACTED] zoper toženo stranko: [REDACTED]

zaradi **ugotovitve ničnosti kreditne pogodbe in plačila** [REDACTED] EUR,
podredno zaradi **razveze pogodbe in plačila zneska** [REDACTED] EUR,

na naroku za glavno obravnavo 18. aprila 2023, na katerem si je izrek sodbe
pridržalo, **22. maja 2023,**

ODLOČILO:

- I. Sprememba tožbe se dovoli.
- II. Pravdni postopek se ustavi v delu, ki glasi:

"1. Ugotovi se, da je vknjižba hipoteke z ID pravice [REDACTED] pri nepremičninah, ID znak: parcela [REDACTED] parcela [REDACTED] parcela [REDACTED] parcela [REDACTED] in parcela [REDACTED] ki je bila vknjižena v korist tožene stranke na podlagi notarskega zapisa hipotekarne kreditne pogodbe o dolgoročnem kreditu, št. [REDACTED] in sporazum o ustanovitvi zastavne pravice z dne [REDACTED] 2006, SV [REDACTED] za zavarovanje denarne terjatve v višini glavnice [REDACTED] CHF, s pogodbeno obrestno mero 6 mesečni LIBOR za CHF + 2,00 % letno, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi in zapadlostjo glavnice [REDACTED] 2026, skupaj z zaznambo neposredne izvršljivosti notarskega zapisa za zgoraj omenjeno hipoteko, neveljavna in se izbriše.

2. Tožnik je dolžan v roku 15 dni plačati toženi stranki [REDACTED] EUR.

3. Notarski zapis hipotekarne kreditne pogodbe o dolgoročnem kreditu, št. [REDACTED] in sporazum o ustanovitvi zastavne pravice na vknjiženih nepremičninah po 142. členu Stvarnopravnega zakonika, SV [REDACTED] z dne [REDACTED] 2006 ter kreditna pogodba, št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2006, se razvežeta.

4. Tožena stranka je dolžna v roku 15 dni izstaviti tožniku zemljiškoknjižno listino, na podlagi katere bo izbrisana vknjižba hipoteke z ID pravice [REDACTED] pri nepremičninah, ID znak: parcela [REDACTED] parcela [REDACTED] parcela [REDACTED] parcela [REDACTED] in parcela [REDACTED] ki je bila vknjižena v korist tožene stranke na podlagi notarskega zapisa hipotekarne kreditne pogodbe o dolgoročnem kreditu, št. [REDACTED] in sporazum o ustanovitvi zastavne pravice z dne [REDACTED] 2006, SV [REDACTED] za zavarovanje denarne terjatve v višini glavnice [REDACTED] CHF, s pogodbeno obrestno mero 6 mesečni LIBOR za CHF + 2,00 % letno, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi in zapadlostjo glavnice 15. 12. 2026, skupaj z zaznambo neposredne izvršljivosti notarskega zapisa za zgoraj omenjeno hipoteko."

- III. Ugotovi se, da so notarski zapis hipotekarne kreditne pogodbe o dolgoročnem kreditu, št. [REDACTED] in sporazum o ustanovitvi zastavne pravice na vknjiženih nepremičninah po 142. členu Stvarnopravnega zakonika, SV [REDACTED] z dne [REDACTED] 2006 in kreditna pogodba, št. [REDACTED] z dne [REDACTED] 2006, nični.

OBRAZLOŽITEV:

Uvodno pojasnilo:

1. V obravnavani zadevi je tožbo vložil [REDACTED] tekom postopka in po pozivu sodišča pa se mu je z izjavo z dne [REDACTED] 2016 pridružila [REDACTED]. [REDACTED] je tako prva tožeča stranka (v nadaljevanju: tožnik), [REDACTED] pa druga tožeča stranka (v nadaljevanju: tožnica), ne glede na drugačno označevanje tožnikov v tožbi, odgovoru na tožbo in posameznih pripravljalnih vlogah. Pridružitev tožnice tekom postopka ima podlago v drugem odstavku 191. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju: ZPP).

Navedbe pravnih strank:

2. Tožnik navaja, da je s toženo stranko (v nadaljevanju: toženka) [REDACTED] 2006 sklenil Kreditno pogodbo, št. [REDACTED] katere predmet je dolgoročni kredit z devizno klavzulo. Kredit je znašal [REDACTED] CHF z dobo vračanja 240 mesecev oziroma do [REDACTED] 2026, z zapadlostjo 15. dne v mesecu, začenši s prvo anuiteto [REDACTED] 2007, pri čemer je mesečna anuiteta na ta dan znašala [REDACTED] CHF. Obresti so bile dogovorjene v višini 6-mesečnega Libor-ja, ki je v času sklenitve pogodbe znašal 2,00 %, s fiksnim pribitkom 2,00 % na letni ravni, tako da je pogodbena obrestna mera na letni ravni znašala 4,00 %. Efektivna obrestna mera (EOM) kredita je znašala 4,16 % na letni ravni. Kredit je bil dan za nakup stanovanja, zavarovan je bil s hipoteko na nepremičnini [REDACTED]. Hipoteka v korist toženke je bila ustanovljena in vpisana v zemljiško knjigo na podlagi notarskega zapisa hipotekarne kreditne pogodbe o dolgoročnem kreditu, št. [REDACTED] in sporazuma o ustanovitvi zastavne pravice na vknjiženih nepremičninah. Tožnik pojasnjuje, da mora kredit odplačevati po vsakokrat veljavnem tečaju EUR za CHF, kar pomeni, da sproti pokriva tečajne razlike, ki neposredno vplivajo na izreden porast mesečnih obrokov (anuitet) kredita in na dejansko večanje glavnice. Primerjava začetnega stanja kredita in stanja kredita ter anuitete na dan [REDACTED] 2015 tako pokaže znaten porast njegove obveznosti na račun tečajnih razlik: na dan [REDACTED] 2007, ko je tečaj CHF za 1 EUR znašal 1,6056 (po prodajnem podjetniškem tečaju [REDACTED] kot določa pogodba), je cena anuitete v višini [REDACTED] CHF znašala [REDACTED] EUR, cel kredit pa približno [REDACTED] EUR; na dan [REDACTED] 2015 je tečaj CHF za 1 EUR znašal 1,0652, kar pomeni, da je v času vložitve tožbe cena iste anuitete [REDACTED] CHF) znašala [REDACTED] EUR, cel kredit pa približno [REDACTED] EUR. Gre za grobo primerjavo, saj so anuitete sestavljene iz plačila dospelih glavnice in dospelih obresti, pri čemer je višina anuitete spremenljiva. Vendar, če upoštevamo takšno rast tečaja in dobo vračanja kredita (240 mesecev), lahko zaključimo, da bo tožnik samo na račun tečajnih razlik moral plačati znesek, ki lahko doseže ali celo znatno preseže znesek kredita, saj ta razlika v času vložitve obravnavane tožbe že znaša več kot [REDACTED] EUR. Iz tega razloga tožnik v postopku primarno

■
—
■

zahteva, naj se ugotovi, da so kreditna pogodba, notarski zapis hipotekarne kreditne pogodbe o dolgoročnem kreditu in sporazum o ustanovitvi zastavne pravice na vknjiženih nepremičninah nični, da je vknjižba hipoteke, skupaj z zaznambo neposredne izvršljivosti, neveljavna in naj se izbriše, sam pa je dolžan toženki plačati še [REDACTED] EUR (razlika med prejetim kreditom [REDACTED] CHF, ki je na dan izplačila kredita znašal [REDACTED] EUR ter plačanimi anuitetami v EUR, in sicer je do konca avgusta 2015 toženki plačal [REDACTED] EUR). S podrednim zahtevkom zahteva razvezo teh pogodb zaradi spremenjenih okoliščin, zaradi katere naj mu sodišče naloži, da plača [REDACTED] EUR toženki, ki mu mora izstaviti zemljiškoknjižno dovolilo za izbris hipoteke in zaznambe neposredne izvršljivosti. Bistvo tožbenih navedb je, da toženka ni izpolnila svoje pojasnilne dolžnosti, saj je v času sklepanja kredita poudarjala zgolj najnižjo obrestno mero, zamolčala pa je izredno dolgoročno izpostavljenost zaradi tveganja, ki je bilo povezano z najetjem dolgoročnega kredita, vezanega na CHF in slabitvijo tečaja EUR v razmerju do CHF na dolgi rok, kar je neposredno vplivalo na večanje vrednosti glavnice kredita in na izjemno porast mesečnih obrokov vračila kredita. Tožniku je bil pred sklenitvijo sporne pogodbe kredit v CHF predstavljen kot zelo ugoden, izrecno mu je bilo predstavljeno ugodno gibanje tečajev v smislu izgubljanja vrednosti CHF v razmerju do EUR v letih pred sklenitvijo kreditne pogodbe in na osnovi tako podanih informacij se je odločil za najem takšnega kredit. Nasprotno je Banka Slovenije toženko že v letu 2005 opozorila na tveganja zadolževanja z vezavo na vrednost CHF, naslednja opozorila so bila poslana junija 2006 ter decembra 2007. V septembru 2008 je bila na pobudo Banke Slovenije izdana zgibanka „Informacije o tveganjih najemanja kreditov v tuji valuti“, s katero tožnik ni bil seznanjen. Prav tako ni bil seznanjen s kapitalnimi tveganji najetih kreditov, toženka ga je zavajala, izkoristila njegovo nevednost kot laične nasprotne stranke, pri čemer je izkoristila marketinški princip ugodne obrestne mere in nizkih stroškov, kar je prilagodila zahtevam trga, saj je takšne ugodne kredite ponujala za stanovanjski namen predvsem mladim družinam ob ustvarjanju vtisa, da gre za ugodne kredite. V resnici je vezanost kredita na tujo valuto bistveno povečala kompleksnost bančnega produkta, ki ni omogočal dolgoročnega izračuna poštene tržne cene kredita in zlasti ne izmere tveganja ter je omogočal nesorazmerne koristi za toženko, pri čemer tožnik ni zmožen absorbirati izgub, ki bodo nastale zaradi najema takega kredita. Ob tem je treba upoštevati, da laični potrošniki niso dovolj obveščeni in izobraženi, da bi razumeli tveganja in možne posledice dolgoročnih kreditnih pogodb, pri katerih so zasledovali izključni namen pridobitve ugodnega stanovanjskega bančnega kredita. Podatkov o tveganosti valutnih menjav oziroma nihanj pa tožniku ni predstavila niti banka, čeprav je z njimi glede na opozorila Banke Slovenije zagotovo razpolagala. Sporna kreditna pogodba ima tudi nedopustno podlago (kavze) oziroma je nima, saj iz nje ne izhaja zadostna stopnja verjetnosti, da bi toženka v razmerju do tožnika prevzela realna tveganja iz sklenjene pogodbe, in da bi tožnik realno gledano lahko pričakoval ekvivalentno izpolnitev toženke. Sklenjeni posli nasprotujejo

temeljnemu načelu obligacijskega prava, in sicer načelu enakopravnosti udeležencev v obligacijskih razmerjih, načelu vestnosti in poštenja in omejitvam pogodbene svobode ter so tako v celoti nični. Dodatno tožnik zatrjuje, da je kreditna pogodba oderuška, saj ni razumel vsebine posla oziroma pomena tveganj v zvezi s takšnim poslom, toženka pa je slednje izkoristila za dosego nesorazmerne premoženjske koristi.

3. V zvezi s podrednim tožbenim zahtevkom tožnik navaja, da je po sklenitvi navedenih pogodb prišlo do globalne ekonomske krize, zloma finančnih trgov in hudega padca vrednosti EUR v razmerju do CHF, ki se je zgodil 2009 in 2010 ter zlasti v začetku leta 2015 ob zadnjem radikalnem padcu vrednosti EUR v razmerju do CHF. Gre za zunanje okoliščine, ki jih konec leta 2006, ko so bili sklenjeni predmetni pravni posli, z vidika tožnika objektivno gledano ni bilo mogoče predvideti, in ki nedvomno presegajo vsako normalno tveganje pri tovrstnih poslih. Toženka je specialistka na področju bančnih poslov in v specializiranih bančnih krogih so bile napovedi nekaterih bančnih in ekonomskih strokovnjakov o bodoči krizi ter zlomu finančnih trgov znane. Zlom finančnih trgov v Evropski uniji in v Sloveniji ter drastični padec vrednosti EUR-a v razmerju do CHF, je splošno znano dejstvo. Prav tako je splošno znano, da je ta padec neposredna posledica hude gospodarske krize, o čemer vsakodnevno poročajo številni mediji. Glede na obrazloženo je v konkretnem primeru utemeljeno sklicevanje na klavzulo rebus sic stantibus, saj je izpolnitev obveznosti v takšnih okoliščinah tožniku povsem onemogočena, zlasti, če predmetne posle in obveznosti, ki iz njih izhajajo, obravnavamo z vidika teorije kavze, načela enakovrednosti dajatev in načela pravičnosti. Tožnik je v položaju, ko njegove obveznosti do toženke v projekciji do dokončne izpolnitve obveznosti nekajkrat presegajo znesek glavnice izplačanega kredita in neposredno ogrožajo njegovo existenco. To so dodatne okoliščine, ki kažejo na pomen, ki ga imajo tržna razmerja zaradi gospodarske krize v konkretnem primeru z vidika načela enakovrednosti dajatev in načela pravičnosti oziroma z vidika 112. člena Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju: OZ). Po tožnikovi oceni je kreditna pogodba v obravnavanem primeru z vidika njene narave visokega tveganja lahko sprejemljiva samo v primeru normalnih cikličnih gibanj v gospodarstvu. Sodišče naj zato zaradi spremenjenih okoliščin izpodbijane pogodbe razveže.
4. Toženka v odgovoru na tožbo zahtevku v celoti nasprotuje. Podaja ugovor aktivne in pasivne legitimacije, ki ga utemeljuje z navedbami, da tožnik ni edini kreditniemalec po sporni pogodbi, saj je kredit vzel skupaj s [redacted] poleg tega sta kot zastavitelja navedeno pogodbo podpisala še tožnikova [redacted]. Skladno z ustaljeno sodno prakso morajo biti v pravdi za ugotovitev ničnosti pogodbe tožene vse pogodbene stranke, ker sicer ni tožena prava stranka. Stranke pogodbe, katere ničnost se uveljavlja, so tako nujni in enotni sosporniki. Posledično bi moral tožnik s tožbenim zahtevkom, s

—
—

katerim uveljavlja ničnost kreditne pogodbe, tožiti tudi preostale pogodbene stranke [REDACTED] ki so vstopili na njegovo mesto zastavitelja). Ker tega ni storil, je tožbeni zahtevek na ugotovitev ničnosti nesklepčen, prav tako je (iz istega razloga) po materialnem pravu neutemeljen oziroma nesklepčen podredni tožbeni zahtevek. Tudi tožba na razvezo pogodbe se mora namreč naperiti zoper vse pogodbene stranke, ki ne sodelujejo na aktivni strani, saj se spor, v katerem se zahteva razveza pogodbe, lahko reši samo na enak način za vse udeležence. Upošteva se navedeno bi morale v izogib situaciji, ko bi bilo v več pravadah različno odločeno o zahtevku, glede katerega je zaradi pravne skupnosti udeležencev pogodbenega razmerja mogoča ena sama odločitev, vse pogodbene stranke nastopati bodisi na aktivni bodisi na pasivni strani. V zvezi s konkretno kreditno pogodbo toženka navaja, da je šlo za kredit z devizno oziroma valutno klavzulo, kar izrecno izhaja iz 2. člena pogodbe, v katerem je tudi jasno navedeno, da se kredit daje pod pogoji indeksacijskega mehanizma. To pomeni, da sta morala tožnika vsa plačila po pogodbi izvrševati v SIT po prodajnem podjetniškem tečaju [REDACTED] za CHF, pri čemer je bilo dogovorjeno, da bo, ko bo v Sloveniji uveden evro kot nacionalna valuta, potrebno vsa plačila izvrševati v EUR po prodajnem podjetniškem tečaju [REDACTED]. Hkrati je bilo dogovorjeno, da takrat postane indeksacijski mehanizem te pogodbe tečaj EUR. Ob tem pogodba vsebuje klavzulo zamenljivosti, ki kreditojemalcu omogoča, da zahteva konverzijo oziroma predčasno plačilo kredita s kreditom z EUR klavzulo. Toženka opozarja, da gre za kredit v domači valuti EUR s CHF valutno klavzulo, ki je popolnoma običajna sestavina kreditnih in drugih pogodb z denarnimi obveznostmi (ne gre za kredit v tuji valuti). Iz sporne pogodbe je razvidno, da je višina posamezne anuitete poleg gibanja LIBOR-ja odvisna tudi od gibanja tečaja EUR/CHF. Potrebno je upoštevati, da sta tožnika [REDACTED] torej pravna strokovnjaka, ki jima določbe o pomenu valutne klavzule niso mogle ostati neznane oziroma nerazumljene, saj gre za klasičen pogodbeni institut, urejen v OZ. V času sklenitve pogodbe je veljal Zakon o potrošniških kreditih (v nadaljevanju: ZPotK), skupaj z novelo ZPotK-A, ki tedaj še ni določal, da mora pogodba vsebovati opozorilo, da se ob spremembi tečaja lahko spremenijo predvideni zneski posameznih plačil (to je uvedel šele ZPotK-B). Kreditna pogodba je tako bila sklenjena skladno z veljavno zakonodajo, ne glede na dejstvo, da pogodbenih strank ni opozarjala na očitno dejstvo možnih sprememb zneskov plačil v primeru spremembe tečaja. Vezano na izpolnitev pojasnilne dolžnosti toženka dodatno navaja, da je [REDACTED] 2012 vsem kreditojemalcem, ki so imeli najete kredite s CHF valutno klavzulo, poslala dopise z opozorilom, da se lahko neugodna gospodarska situacija v Evropi še poslabša in posledično negativno vpliva na devizne tečaje. Izrecno je tudi navedla, da ni mogoče izključiti, da tečaj CHF ne bo zdržal pritiskov mednarodnih trgov in se bo v primerjavi z EUR ponovno občutno povečal. Tožnikoma je tedaj predlagala preoblikovanje obstoječega kredita v kredit v EUR in pojasnila, da so se zaradi izredno nizkega EURIBOR-ja prvotne prednosti kredita s CHF valutno klavzulo bistveno

—

zmanjšale ali postale zanemarljive v primerjavi s tveganjem rasti tečaja CHF. Ob tem mu je ponudila, da sama krije del stroškov, povezanih s konverzijo, vendar tožnika nista reagirala. Zaradi navedenega toženka zavrača pavšalne tožbene očitke o prikrivanju, zavajanju, izkoriščanju in opuščanju dolžnosti. V času sklepanja pogodbe je delovala profesionalno in transparentno, omogočala je celo konverzije kreditov, čeprav je k temu ni zavezoval noben pravni akt. Dodatno poudarja, da je bil kredit najet z uporabo CHF valutne klavzule in se vrača glede na vsakokratni tečaj te valute do evra. Glavnica, ki je ob sklenitvi pogodbe znašala [REDACTED] CHF, znaša na dan [REDACTED] 2015 še [REDACTED] CHF. Ker je bil kredit sklenjen za dobo 20 let, imata tožnika pravico in dolžnost kredit odplačevati še 11 let. Anuitete, ki so po preračunu po dogovorjenem tečaju izražene v EUR, so trenutno res višje, kot so bile ob sklenitvi pogodbe, vendar to ne pomeni, da bodo tako visoke ostale še nadaljnjih 11 let. Tudi glede salda kredita je potrebno upoštevati, da je glede na dogovorjeni podjetniški tečaj [REDACTED] na dan [REDACTED] 2015 (1 EUR je [REDACTED] CHF) trenutno stanje kredita [REDACTED] EUR zgolj informativni preračun, saj tožnika dejansko dolgujeta še [REDACTED] CHF po vsakokratnem prodajnem podjetniškem tečaju [REDACTED] ki bo veljal ob posameznem odplačilu in upošteva prihodnje spremembe LIBOR-ja. V tem oziru toženka opozarja, da se v primeru dalj časa trajajočega pogodbenega razmerja enakovrednosti dajatev ne sme presojati izključno ob upoštevanju določenega stanja v nekem trenutku, ko je z določenega vidika (v konkretnem primeru npr. z višine stanja kredita) mogoče trditi, da enakovrednost dajatev ni podana, in na ta način doseči ničnost pogodbe. Enakovrednost dajatev je namreč treba presojati v luči obveznosti, ki jih imata tožnika po kreditni pogodbi v tem trenutku, to je višina mesečnih anuitet, ki jih plačujeta trenutno in sta jih že plačevala v preteklosti, pri čemer v danem trenutku nikakor ni mogoče vedeti, koliko bosta tožnika iz naslova kredita še morala plačati. Upošteva je navedeno so neutemeljeni tudi tožbeni očitki o pomanjkanju kavze pogodbe, oziroma o njeni nedopustnosti. Prav tako pogodba med pravnima strankama ni oderuška, saj je tožnik v času sklepanja sporne pogodbe že imel kreditno obveznost s CHF valutno klavzulo do [REDACTED] [REDACTED] kar pomeni, da v tej pravdi obravnavana kreditna obveznost ni prva, ki jo je prevzel z uporabo valutne klavzule in gre torej za izkušenega kreditojemalca. Toženka nadalje opozarja na nesklepčnost tretje točke primarnega in podrednega tožbenega zahtevka. Glede slednjega toženka še zatrjuje, da ni izpolnjen noben izmed pogojev, ki jih zakon zahteva za razvezo pogodbe. Okoliščine, ki jih v tožbi izpostavlja tožnik (ekonomska kriza, zlom finančnih trgov, sprememba valutnega tečaja) namreč niso v ničemer vplivale na njegovo sposobnost vračanja kredita, saj ta ostaja enaka, kot je bila v letu 2006 in tožnik kredit še vedno odplačuje. Zgolj dejstvo, da je trenutna anuiteta, preračunana v EUR po dogovorjenem tečaju, višja, kot je bila ob sklenitvi kreditne pogodbe, ne predstavlja okoliščine, ki bi oteževala izpolnitev obveznosti, saj je tožnik ni dolžan izpolniti naenkrat. Ob tem v tožbi niti ne pojasni, zakaj se več ne bi dalo doseči namena kreditne pogodbe in zakaj pogodba naj ne bi

ustrezala pričakovanjem pogodbenih strank. Toženka je tudi prepričana, da niso podani razlogi, zaradi katerih bi bilo kreditno pogodbo po splošnem prepričanju nepravilno ohraniti v veljavi. Tožnik je ob sklenitvi pogodbe vedel, da je višina odplačil odvisna tako od gibanja tečaja EUR/CHF, kot od gibanja LIBOR-ja, hkrati pa mu je bila s klavzulo o zamenljivosti dana možnost, da v vsakem trenutku odpravi tveganje sprememb gibanja tečaja, za kar se ni odločil.

5. Tožnik, sklicujoč se na stališče pravne teorije in sodne prakse, meni, da ugovora aktivne in pasivne legitimacije nista utemeljena. Nadalje zatrjuje, da ni bil ustrezno opozorjen na razliko med nakupnim in prodajnim menjalnim tečajem tuje valute, kakor tudi ni bil zmožen oceniti posledic uporabe prodajnega menjalnega tečaja za izračun obrokov odplačila ter celotnega stroška posojila. Toženka mu je kredit v CHF svetovala kot varen in ugoden, ni pa ga seznanila, da razmerij valutnega para EUR/CHF iz historičnih podatkov za obdobja dolgoročnih kreditov ni mogoče predvidevati. Morala bi ga opozoriti na vse splošne in specialne rizike, povezane s pogodbo, zlasti glede dolgoročnih tveganj vezanosti na tečaj CHF, ter ga glede vedenja o ključnih lastnostih posla in tveganjih postaviti v primerljiv položaj, v kakršnem je bila sama. Opozarja, da je toženka ravnala v slabi veri, saj je glede na svoje strokovno znanje bančnega strokovnjaka, glede na napovedi v specializiranih bančnih krogih ter upoštevanje opozorila Banke Slovenije vnaprej vedela, da bo tečaj nihal oziroma je morala poznati izrazito dolgoročno tveganost kreditov v CHF, kar pa je zamolčala. Kredit v CHF mu je celo svetovala kot varen in ugoden, čeprav je kot strokovnjak vedela in pričakovala, da bo prišlo do rasti CHF proti EUR, pri čemer je prav obdobje z manjšim padcem CHF proti EUR izkoristila za sklepanje spornih kreditnih pogodb. Navedeno jasno kaže, da toženka ni izpolnila svoje pojasnilne dolžnosti ter ga je z navedbami, da gre za stabilno valuto, pri kateri lahko pride le do nekaj odstotne spremembe tečaja, ki se na dolgi rok izravna, očitno zavajala. Tožnik prereka, da bi od toženke prejel dopis z dne [redacted] 2012, s katerim bi mu naj ponujala konverzijo in dodaja, da je [redacted] 2011 nanjo naslovil dopis s predlogom za reprogramiranje spornega kredita, vendar odgovora ni prejel. Vezano na svoj poklicni status izpostavlja, da kot pravni strokovnjak nima znanj in izkušenj s področja ekonomije, bančništva in financ, kar pomeni, da je laična stranka, kot vsak drug potrošnik.
6. Toženka vztraja pri ugovoru legitimacije. Prereka, da naj bi tožnikoma kredit z valutno klavzulo predstavljala kot varen in ugoden ter mu svetovala, naj ga vzameta. Dejansko jima je predstavila lastnosti vseh razpoložljivih kreditov ter jima podala vse informacije, ki jih je pri sklepanju kreditnih pogodb zahteval ZPotK, nakar sta tožnika izbrala kredit z valutno klavzulo. Ta je bila torej v pogodbo vnesena izključno na željo tožnikov, ki sta hotela točno tak kredit. Navedeno pomeni, da je valutna klavzula posamično dogovorjen pogodbeni pogoj, saj je bil tožnikoma primarno ponujen kredit v domači valuti. Kreditov z valutno klavzulo ni nikoli oglaševala in je vsakemu interesentu najprej ponudila

kredit v domači valuti ter šele na željo stranke kredit z valutno klavzulo. Uporabe le-te zakon ne omejuje ali prepoveduje, izrecno je dovoljena tudi v ZPotK. Poudarja, da se je zavedala možnosti sprememb tečaja, zato je oteževala možnost dostopa do kreditov z valutno klavzulo s 17,6 % pribitkom pri izračunu fiktivne glavnice in z visoko fiktivno obrestno mero (6 - 8 %) ter na ta način izračunano anuiteto upoštevala pri izračunu družinskega proračuna. Iz kreditnega predloga v konkretni zadevi tako izhaja, da je bila kreditna sposobnost tožnikov preverjena ob upoštevanju anuitete v višini [REDACTED] EUR, kar je precej več od njune anuitete v januarju 2007, ko je ta, preračunano v EUR, znašala le [REDACTED] EUR. Ker sta bila tožnika s takim kreditnim predlogom seznanjena, sta se morala zavedati, da se lahko anuiteta poviša na znesek [REDACTED] EUR. Posledično je očitno, da jima je bilo tveganje, ki sta ga prevzela z valutno klavzulo, jasno predstavljeno, in sicer na način, da lahko pride do povečanja anuitete do [REDACTED] EUR. Toženka dodaja, da jima je pokazala simuliran izračun dviga tečaja in obrestne mere ter v pogodbo vključila klavzulo, ki daje možnost odprave valutnega tveganja v kateremkoli trenutku. Nadalje prereka, da na račun rasti vrednosti CHF do EUR ustvarja dobiček. Po odobritvi kreditne pogodbe si je namreč na trgu morala izposoditi znesek kredita v CHF, ki ga je nato skladno s kreditno pogodbo v EUR nakazala tožniku. Dobiček tako predstavlja zgolj razlika med obrestno mero, po kateri si je sposodila denar, in obrestno mero, ki jo zaračunava tožnikoma. Upošteva spremembe valut v našem prostoru v obdobju od osamosvojitve dalje in inflacijo v 90-ih letih prejšnjega stoletja ter v tej zvezi konstantno kupovanje DEM zaradi ohranitve vrednosti denarja, je toženka prepričana, da sta se tožnika zavedala, da se razmerja med valutami spreminjajo in niso fiksna. Prav slednje je bistveno za razumevanje morebitnih posledic najema kredita z valutno klavzulo. Opozarja še, da je večina dokumentov, ki naj bi potrjevali vedenje bank o napovedih gibanja tečajev EUR/CHF, in na katere se sklicuje tožnik, datiranih na 2008, kar je po sklenitvi obravnavane kreditne pogodbe. Dopisov Banke Slovenije iz 2006 in 2007 ni nikoli prejela, saj so bili naslovljeni na banke in hranilnice s sedežem v Sloveniji, kjer ima sama zgolj podružnico. Da je v danem primeru ravnala profesionalno in korektno, potrjuje tudi dejstvo, da je že v letu 2007 v kreditne pogodbe samoiniciativno vključevala klavzulo o zamenljivosti kredita, ki jo je Evropska unija prepoznala kot ustrezno zaščito potrošnika pred valutnim tveganjem šele 7 let kasneje (Direktiva 2014/17/EU). Nadalje vztraja, da sta tožnika vsekakor prejela njen dopis iz leta 2012, saj jima je bil poslan na naslov, ki sta ji ga bila sporočila, pošiljka pa se ni vrnila v smislu, da je tožnika ne bi prejela ali bi bila na tem naslovu neznana. Prav tako prereka, da naj ne bi odreagirala na vlogo tožnikov za reprogramiranje kredita z dne [REDACTED] 2011. Tožnikoma je namreč odobrila 12 mesečni moratorij na odplačilo glavnice, hkrati pa je zavrnila vlogo za umik tožnice s kreditne pogodbe, saj zgolj tožnikovi prihodki niso izkazovali kreditne sposobnosti. Navedeno je bilo stranki sporočeno ustno.

7. Tožnika vztrajata pri svojih navedbah. Vežano na klavzulo o zamenljivosti

dodajata, da ta nima nič skupnega z okoliščinami ob sklepanju sporne kreditne pogodbe. Možnost konverzije po sklenitvi pogodbe, kakor tudi zakonska možnost predčasnega poplačila kredita, ko pride do spremembe tečaja, pomeni poplačilo tečajnih razlik skupaj z glavnico in obrestmi, refinanciranje z novim kreditom pa tudi dodatne stroške in višjo ceno kredita. Prereka, da mu je bila pojasnjena možnost, da se lahko zaradi spremembe tečaja anuiteta kredita poveča na [REDACTED] EUR. Kreditni predlog mu je toženka dala v podpis v nemškem jeziku in tak predlog sedaj prireja za potrebe postopka. Prav tako nasprotuje zatrjevanju toženke, da ni prejela dopisov Banke Slovenije iz 2006 in 2007. Podružnice imajo enak status kot banke in hranilnice, ki v Sloveniji opravljajo bančne posle, kar pomeni, da so podvržene nadzoru Banke Slovenije in je torej tudi toženka kot podružnica prejela tak dopis. Tožnika vztrajata pri trditvi, da zagotovo potrošniki ne bi sklepali tovrstnih toksičnih kreditnih pogodb, če bi prejeli simulacije o minimalnih tečajnih spremembah (npr. 3% na letni ravni), ki bi zelo ilustrativno pokazale, kakšna so dejanska tveganja. Republika Slovenija drugega odstavka člena 4 Direktive v pravni red ni implementirala, zato je potrošniško varstvo širše in je presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev mogoča tudi, če gre za glavni predmet pogodbe, ki je jasen in razumljiv. Pravna ureditev varstva potrošnikov izhaja iz standarda povprečnega potrošnika in vsi potrošniki so varovani enako, neodvisno od medsebojnih razlik. Glede na vse navedeno je po trditvah tožnika pogodbeni pogoj nepošten in ničn, ker pa ga ni mogoče nadomestiti, je nična celotna pogodba.

8. Toženka še trdi, da bi morala tožnika za utemeljenost tožbenega zahtevka dokazati, da: 1. glavni pogodbeni pogoj (t. j. valutna klavzula) ni jasen in razumljiv, oziroma da banka ni izpolnila svoje informacijske dolžnosti v zvezi z jasnostjo in razumljivostjo glavnega pogodbenega pogoja (t. j. t. i. test transparentnosti, ki šele odgovori na vprašanje ali se lahko za glavni predmet pogodbe opravi test nepoštenosti); 2. je tak nejasen in nerazumljiv glavni pogodbeni pogoj nepošten (t. i. test nepoštenosti), ker je banka bodisi ravnala v slabi veri in dajala zavajajoča pojasnila in zagotovila (test nedobrovernosti) bodisi je v škodo potrošnika povzročil znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih (test neravnotežja). Za uspeh tožbenega zahtevka bi morale biti kumulativno izpolnjene vse predpostavke in ne le ena od njih.

Dokazi in izvajanje dokazov:

9. Sodišče je v dokazne namene prebralo vse listine in priloge v spisu, izvedensko [REDACTED]

10. Sodišče ni izvedlo dokaza z zaslišanjem zakonitega zastopnika toženke, [REDACTED] (prebralo je le njegovo pisno izjavo), ker po tožniku zatrjevana, po toženki pa prerekana trditev, češ da banke manipulirajo z nakupnimi tečaji in iz tega ustvarjajo zasluzke, ni pomembna za odločitev.

O delnem umiku in spremembi tožbe:

11. S pripravljeno vlogo z dne [REDACTED] 2023 sta tožnika umaknila dajatveni zahtevek zoper samega sebe (v okviru primarnega in podrednega tožbenega zahtevka sta namreč zahtevala, da naj jima sodišče naloži plačilo zneska [REDACTED] EUR), izbrisni zahtevek in celotni podredni zahtevek. Toženka je s takšnim umikom soglašala, zato so izpolnjeni pogoji za ustavitev pravnega postopka v umaknjem delu tožbe (drugi odstavek 188. člena ZPP). Glede na obrazloženo je sodišče odločilo, kot izhaja iz II. točke izreka.
12. Z isto vlogo sta tudi spremenila tožbo. Tožnik je namreč [REDACTED] 2023 predčasno odplačal preostanek kredita. Zaradi ničnosti kreditne in zastavne pogodbe pa mora vsaka pogodbeni stranka vrniti drugi vse, kar je prejela na podlagi take pogodbe. Ker je tožnik [REDACTED] 2006 iz naslova kredita prejel od toženke [REDACTED] EUR in kredit odplačal v skupni višini [REDACTED] EUR, mu mora toženka vrniti razliko v znesku [REDACTED] EUR. Zaradi popolnega odplačila kredita je bila hipoteka, ki je bila vpisana v korist toženk, izbrisana in tožnik nima več pravnega interesa za izbrisni zahtevek in tudi ne za podredni, zato umika še 3. točko primarnega tožbenega zahtevka, ter podredni zahtevek v celoti.
13. Čeprav toženka ne soglaša s spremembo tožbe, je sodišče spremembo dopustilo v skladu s prvim odstavkom 185. člena ZPP, ker je ocenilo, da je to smotrno za dokončno ureditev razmerja med pravnima strankama.

O aktivni in pasivni legitimaciji za tožbo:

14. Toženka je v odgovoru na tožbo podala ugovor aktivne in pasivne legitimacije, saj bi tožnika s tožbo na ugotovitev ničnosti pogodbe oziroma zahtevkom po njeni razvezi morala zajeti vse pogodbene stranke, torej tudi [REDACTED] ki sta v kreditni pogodbi nastopala kot zastavitelja.
15. Res je, kot trdi toženka, da morajo biti v pravdi za ugotovitev ničnosti pogodbe skladno z ustaljeno sodno prakso (glej npr. VSRS II Ips 135/96 ter VSC Cpg

395/2014) biti tožene vse pogodbene stranke, ker sicer ni tožena prava stranka. Pogodbene stranke pogodbe, katere ničnost se uveljavlja, so nujni in enotni sosporniki. Vendar v obravnavani zadevi obveznost glavnega dolžnika (tožnikov kot kreditorejmalcev) temelji na kreditni pogodbi med upnikom (toženko) in glavnima dolžnikoma (tožnikoma), obveznost zastaviteljev pa izvira iz pogodbe o zastavi nepremičnine (138. člen Stvarnopravnega zakonika; v nadaljevanju: SPZ), ne glede na to, da sta obe pogodbi zajeti v eni listini (kreditni pogodbi oziroma notarskem zapisu). Gre torej za dve različni pravni podlagi, zato o materialnem sosporništvu glavnega dolžnika in zastavitelja ni mogoče govoriti. Posledično tudi ni mogoč zaključek, da sta nujna sospornika. O tem je sodna praksa enotna. (1) Iz istega razloga glavna dolžnika in zastavitelja nista nujna sospornika niti v primeru podrednega tožbenega zahtevka, t. j. tožbenega zahtevka na razvezo kreditne pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin. Sicer pa sta [REDACTED] [REDACTED] Toženkin ugovor zato ni utemeljen.

O pravni podlagi:

16. Ker je tožnika šteti za potrošnika (obravnavano dejstvo tekom postopka ni bilo sporno), materialnopravno podlago za odločitev predstavljajo določila ZPotK, določila OZ in ZVPot, v zvezi z Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. 4. 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah. Direktiva 93/13 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je bila namreč implementirana v ZVPot, ki je začel veljati 13. 3. 1998.
17. Sodišče je na podlagi prvega odstavka 314. člena ZPP odločilo le o enem tožbenem zahtevku, ker je ocenilo, da je od dveh tožbenih zahtevkov na podlagi obravnavanja le eden od njiju zrel za končno odločbo. Glede tega zahtevka je končalo obravnavo in izdalo sodbo (delna sodba).

O ničnosti kreditne in zastavne pogodbe:

18. Sodišče se v nadaljnji obrazložitvi opredeljuje le do tistih navedb in izvedenih dokazov, ki se nanašajo na odločilna ali dokazno pomembna dejstva, navedbe in predlagane dokaze, ki za odločitev v pravnem postopku niso pomembni pa je vzelo na znanje in pretehtalo njihovo relevantnost, vendar jih ni dokazno ocenilo, saj se sodišču ni potrebno opredeljevati do vsake izjave ter do vseh navedb strank.(2)
19. Tožnika vztrajata pri trditvi, da je sporna kreditna pogodba nična, ker nasprotuje prisilnim predpisom (ZPotK, ZVPot in Direktivi sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993), ker kreditna pogodba nima dopustne podlage, ker gre za oderuško pogodbo, in ker banka ni izpolnila svoje pojasnilne dolžnosti.

1 Primerjaj sodbo II Ips 252/2003 z dne 15. 4. 2004, sodbo VSL I Cp 1143/2013 z dne 18. 9. 2013 in druge.

2 Odločba US RS, št. Up 444/00 z dne 26. 2. 2002 ter VSL I Cpg 868/2009.

—
—

20. Tožnika kot kreditojemalca sta s toženko kot kreditodajalko [redacted] 2006 sklenila pogodbo o dolgoročnem kreditu, št. [redacted] (priloga A2). Pogodba je bila povzeta v notarskem zapisu, SV [redacted] z dne [redacted] 2006, pri notarki pa so pravdne stranke ter zastavitelja [redacted] sklenili tudi sporazum o zavarovanju denarne terjatve po 142. členu SPZ, na podlagi katerega je bila ustanovljena in vknjižena hipoteka v korist toženke na nepremičninah, parc. št.: [redacted] katerih solastnika sta bila kot zastavitelja [redacted] (priloga A3). Iz pogodbe o dolgoročnem kreditu je razvidno, da sta tožnika pridobila kredit v višini [redacted] CHF, ki je bil izplačan v SIT, z dobo vračanja 240 mesecev (20 let), z začetkom odplačevanja [redacted] 2007 (zapadlost prve anuitete). Na dan sklenitve pogodbe je mesečna anuiteta znašala [redacted] CHF plačljivo v SIT (oz. v EUR, ko bo evro v Sloveniji postal nacionalna valuta), pogodbeni obrestni mera pa 4,00 % letno in je bila sestavljena iz 6-mesečnega LIBOR-ja in fiksnega pribitka 2,00 odstotne točke na letni ravni. Efektivna obrestni mera je na dan sklenitve pogodbe znašala 4,16 %. Tožnika sta kredit pridobila za nakup stanovanja. Navedena dejstva med pravnima strankama niso sporna.

21. Iz listinskih dokazil in navedb pravnih strank nesporno izhaja tudi gibanje evrskega tečaja nasproti švicarskemu franku ter dejstvo, da tožnika svoje dohodke prejemata v evrih. Posledično je nesporna posledica spremembe razmerja omenjenih valut dejstvo, da je kreditna obremenitev za tožnika večja, če vrednost EUR proti CHF pade, saj morata za plačilo posamezne mesečne anuitete porabiti večji del svojih prihodkov. V trenutku zapadlosti prve anuitete po pogodbi [redacted] je tečaj CHF za 1 EUR znašal [redacted] (priloga A6), medtem ko je prodajni tečaj na dan [redacted] znašal [redacted] (priloga A7). Iz grafov gibanja tečaja valutnega para EUR/CHF (priloga A13) izhaja, da se je krepitev CHF nasproti EUR pričela v letu 2010, da je bil občuten porast CHF v letu 2011 ter najvišji porast v letu 2015, kar med pravnimi strankami prav tako ni sporno.

O dovoljenosti kreditne pogodbe z valutno klavzulo in o nedopustnosti podlage:

22. Tekom postopka je toženka ugovarjala tožbenim navedbam o nedopustnosti kredita v tuji valuti z navedbami, da sporna kreditna pogodba ni predstavljala kredita v tuji valuti, temveč kredit v domači valuti EUR s CHF valutno oziroma devizno klavzulo, takšni krediti pa so bili v času sklenitve pogodbe v celoti dopustni.

23. Kot izhaja iz kreditne pogodbe, je banka dolžnikoma dala, tožnika pa sta sprejela, dolgoročni kredit z devizno klavzulo v znesku [redacted] CHF, kar je po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan sklenitve pogodbe znašalo [redacted] SIT. Kredit je banka izplačala v slovenskih tolarjih po nakupnem podjetniškem tečaju [redacted] za CHF na dan izplačila. Mesečna anuiteta je na dan sklenitve pogodbe, v skladu z amortizacijskim

načrtom, znašala ██████████ CHF, plačljivo v SIT po prodajnem podjetniškem tečaju ██████████ za CHF, oziroma v EUR po prodajnem podjetniškem tečaju ██████████ za CHF, ko bo evro v Sloveniji nacionalna valuta. Prav tako sta v EUR morala tožnika izvrševati vsa ostala plačila po pogodbi.

24. Na podlagi takšnih pogodbenih določil sodišče zaključuje, da v konkretnem primeru ni šlo za pravi devizni kredit (kredit v tuji valuti), temveč za kredit z valutno klavzulo (tuja valuta je predstavljala sredstvo preračuna), čemur tožnika, potem ko je toženka ugovarjala tovrstnim tožnikom navedbam, niti nista več nasprotovala, zato sodišče to dejstvo šteje za neprerekano.
25. OZ je na splošno dopuščal dogovore o valutni klavzuli (372. člen OZ), sklenitev takšne kreditne pogodbe je bila dopustna tudi glede na določila tedaj veljavnega ZPotK, ki v 9. točki prvega odstavka 7. člena predvideva obvezne sestavine pogodbe, kadar je obračun kredita vezan na tujo valuto, s čimer posledično takšne kredite dopušča. Čeprav je, glede na določila kreditne pogodbe o tem, da se kredit izplača v EUR, prav tako so bile v EUR plačane mesečne anuitete, v konkretnem primeru vrednost CHF predstavljala zgolj vrednostno osnovo za ohranitev enake vrednosti dajatev, je sicer namen valutne klavzule in namen sklenitve posla v tuji valuti v bistvenem enak: obveznost kreditojemalca je odvisna od gibanja tečaja tuje valute. Takšen posel pa ni nedopusten: avtonomiji pogodbenih strank je namreč prepuščeno, ali in za kakšno vrednostno osnovo se bosta dogovorili.⁽³⁾ Torej ustaljeno stališče sodne prakse je, da so bile kreditne pogodbe v tuji valuti, oziroma vezane na tujo valuto, dopustne, ker jih niso prepovedovali ne Zakon o deviznem poslovanju, ne ZPotK.⁽⁴⁾
26. Glede na to, da sta tožnika tekom postopka ugovarjala še, da izpodbijana pogodba nima dopustne podlage (kavze) ter da gre v bistvenem za izveden finančni instrument, se sodišče v nadaljevanju opredeljuje še do teh dveh okoliščin.
27. Po določbi prvega odstavka 39. člena OZ mora vsaka pogodbeni obveznost imeti dopustno podlago (razlog). Podlaga je nedopustna, če je v nasprotju z ustavo, s prisilnimi predpisi ali moralnimi načeli (drugi odstavek 39. člena OZ). Če ni podlage ali je ta nedopustna, je pogodba nična (četrti odstavek 39. člena OZ). Po svoji vsebini je podlaga glavni namen oziroma razlog sklenitve pogodbe.
28. Iz sporne kreditne pogodbe izhaja, da je bil njen glavni namen pridobitev kredita z valutno klavzulo CHF in tak razlog po presoji sodišča, upoštevajoč v času

3 Tako VSRS sodba II Ips 197/2018 z dne 20. 12. 2018. Vrhovno sodišče RS v tem dodaja še (točka 18. obrazložitve), da zaradi bistveno enakega namena kreditne pogodbe z valutno klavzulo in kreditne pogodbe v tuji valuti in zaradi bistveno podobnega položaja, v katerem so se v obeh primerih po spremembah vrednosti CHF znašli kreditojemalci, za oba primera pogodb veljajo ista stališča o njihovi veljavnosti.

4 Glej VSRS sodbe II Ips 201/2017, 12. in 13. točka, II Ips 195/2018, 37. točka in II Ips 197/2018, 17. točka.

sklenitve obravnavanih pogodb veljaven ZPotK, ni nedopusten, čeprav s sklenitvijo kredita v tuji valuti postane obveznost posojilojemalca odvisna od gibanja tečaja tuje valute. S tem, ko obveznost ni natančno predvidljiva, je kreditno pogodbo šteti za aleatorno pogodbo. Sklenitev aleatorne (tvegane) pogodbe pa ni nedopustna, saj pravni red pozna tudi druge pogodbe, ki so po svoji naravi aleatorne (npr. preužitkarska pogodba).

29. Tozadevno prav tako niso utemeljene navedbe tožnikov, da konkretna kreditna pogodba predstavlja izvedeni finančni instrument. Kredit z valutno klavzulo po presoji sodišča ni izveden finančni instrument, saj je cilj pridobitev kredita in ne investiranje ali špekuliranje z vrednostjo tuje valute. Takšno stališče je zavzelo tudi Sodišče EU v zadevi C-312/14 z dne 3. 12. 2015, v kateri je pojasnilo, da odobritve in vračila kredita ni mogoče opredeliti kot „investicijske storitve in dejavnosti“ v smislu 2. točke prvega odstavka 4. člena Direktive 2004/39 o trgu finančnih instrumentov (t. i. Direktiva MiFID). Kot je poudarilo tudi Vrhovno sodišče RS, primerjava s finančnimi instrumenti – posli izmenjave (swap posli) ni na mestu, saj med pravnima strankama ni bil sklenjen dogovor o zamenjavi obrestne obveznosti.⁽⁵⁾

O presoji posamičnosti pogodbenega pogoja:

30. Toženka je tekom postopka ugovarjala, da valutna klavzula predstavlja posamično dogovorjen pogoj, ki je iz presoje nepoštenosti izključen.
31. Za pogodbene pogoje po ZVPot se štejejo vse sestavine pogodbe, ki jih določi podjetje, zlasti tiste, ki so določene v obliki formularne pogodbe ali splošnih pogojev poslovanja, na katere se pogodba sklicuje (22. člen ZVPot). Bistveno enako določa tudi drugi odstavek člena 3 Direktive 93/13/EGS, ki določa, da se za pogodbeni pogoj šteje pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, če je bil sestavljen vnaprej in potrošnik zato ni mogel vplivati na vsebino določbe, zlasti v okviru vnaprej oblikovane tipske pogodbe. Pojem „dogovorili posamično“ je v tem oziru potrebno razumeti tako, da se nanaša na pogoj, o katerem sta se stranki sporazumeli po pogajanjih v zvezi s konkretnim pogojem, ki se obravnava, in ki stranki zavezuje.⁽⁶⁾
32. Na podlagi izpovedb tožnikov ter prič sodišče zaključuje, da stališču toženke, da je v okviru valutne klavzule šlo za posamično dogovorjen pogoj, ni mogoče pritrditi. Kajti oba tožnika in vse priče so enotno izpovedali, da so pri toženki podpisali pogodbo, ki jo je vnaprej pripravila toženka, na podlagi katere jim je toženka posodila določeno količino denarja, ki so se ga zavezali vrniti v točno določeni valuti in posameznih mesečnih obrokih, skupaj s pogodbenimi obrestmi. Toženka je predhodno preverila njihovo premoženjsko stanje in

⁵ Točka 21 obrazložitve sodbe VS RS II Ips 201/2017 z dne 7. 5. 2018.

⁶ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Evgenija Tancheva v zadevi C-51/17, predstavljeni 3. maja 2018, točka 53.

predmet pogajanj ni bila niti višina posojila niti obrestna mera niti tečaj valute, v kateri mora biti posojilo vrnjeno. Na podlagi takšnih skladnih in ujemajočih izpovedb, ki jim je sodišče zaradi prepričljivosti in bistvene identičnosti v tem delu v celoti sledilo, je zaključiti, da je v obravnavanem primeru šlo za tipsko kreditno pogodbo, ki jo je vnaprej pripravila toženka, tožnika pa nanjo vsaj v bistvenih delih nista imela vpliva v smislu možnosti enakovrednega pogajanja o vsebini posameznega pogodbenega določila. Na navedeno ne vpliva okoliščina, da je bil tožnik tisti, ki se je odločil za sklenitev kredita z valutno klavzulo. Na druga določila, ki se nanašajo na pogoje vračila, pogoje obrestne mere, pogoje tečaja CHF, pogoje predčasnega odplačila ter drugih bistvenih sestavin kreditne pogodbe tožnika prav tako nista imela realne možnosti vpliva, oziroma se pred sestavo pogodbe o tem sploh ni razpravljalo, kar je navsezadnje razvidno tudi iz tožnikove izpovedbe, ki je na pogodbo, ki jo je prejel po elektronski pošti, podal pripombe v zvezi z linearnim tekom obresti in možnostjo predčasnega odplačila z nižjimi stroški, pa ni bilo upoštevano.

33. Glede na obrazloženo sodišče zaključuje, da v konkretnem primeru valutna klavzula ni predstavljala posamično dogovorjenega pogoja, ker je kreditno pogodbo z vsemi bistvenimi sestavinami vnaprej pripravila banka, na vsebino katere tožnika kot kreditojemalca realno nista imela možnosti vpliva. Tovrstni toženkin ugovor zato ni utemeljen, presoja nepoštenosti pogojev pa je posledično dopustna.

O nepoštenosti pogodbenih pogojev:

34. Pogodbeni pogoji zavezujejo potrošnika le, če je bil pred sklenitvijo pogodbe seznanjen z njihovim celotnim besedilom, torej če ga je nanje podjetje izrecno opozorilo, in če so mu bili dostopni brez težav (drugi in tretji odstavek 22. člena ZVPot). Da so pogoji zavezujoči za potrošnika, morajo biti jasni in razumljivi, če niso, pa je treba nejasna določila razlagati v korist potrošnika (četrti in peti odstavek 22. člena ZVPot). Po 23. členu ZVPot so nepošteni pogodbeni pogoji nični, nepošteni pa so v skladu s prvim odstavkom 24. člena ZVPot, če v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih ali povzročijo, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika ali povzročijo, da je izpolnitev znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval, ali nasprotujejo načelu vestnosti in poštenja. Ker je bila z navedenimi določbami v domači pravni red prenesena Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju: Direktiva 93/13 ali Direktiva⁷), je pri njihovi razlagi treba upoštevati tudi določbe tega predpisa.⁽⁸⁾ V skladu s prvim odstavkom člena 3

⁷ Ur. l. EU L 95, 21.4.1993, str. 29–34.

⁸ Ker je sporno pravno razmerje horizontalne narave, Direktiva Sveta 93/13 zaradi odsotnosti horizontalnega direktnega učinka ne more tvoriti neposredne zgornje premise sodniškega silogizma. Vendar pa je sodišče dolžno narediti vse v svoji pristojnosti, upoštevajoč pri tem celotno notranje pravo in ob uporabi načinov razlage, ki jih notranje pravo priznava, da zagotovi Direktivi 93/13 polni učinek in doseže rešitev v skladu z njenim ciljem (gre za t. i. indirektni učinek direktiv oziroma za

Direktive 93/13 velja pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, za nedovoljenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank. Nadalje pa, upoštevajoč drugi odstavek člena 4 iste Direktive, ocena nedovoljenosti pogojev ne sme biti povezana z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe, niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve in blago, če so pogoji v jasnem in razumljivem jeziku. Takšna omejitev pa je dispozitivne narave: v skladu z določili Direktive ter sodno prakso Sodišča EU, sistem varstva, ki je vzpostavljen z Direktivo 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščенosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec oziroma ponudnik in na vsebino katerih ne more vplivati.⁽⁹⁾ V tej luči lahko na podlagi člena 8 Direktive 93/13, ki velja tudi za drugi odstavek člena 4 Direktive, države članice zagotovijo višjo stopnjo varstva potrošnikov, kot jo zagotavlja direktiva o nedovoljenih pogojih (gre za t. i. minimalno harmonizacijo).⁽¹⁰⁾ V prosti presoji države članice torej je, če bo uveljavila višjo stopnjo varstva potrošnikov s tem, da v svojo ureditev ne bo prenesla omejitve iz drugega odstavka člena 4 Direktive ter bo torej omogočila presojo nepoštenosti pogodbenih pogojev, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe in so jasni in razumljivi, ali pa bo v nacionalno zakonodajo prenesla omejitev presoje nepoštenosti iz drugega odstavka člena 4 Direktive. Takšno stališče je v sodni praksi enotno. Sodišče EU je namreč v svoji sodbi v zadevi C-484/08 ter nadaljnji sodni praksi nedvoumno pojasnilo, da je treba člena 4(2) in 8 Direktive razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalnim predpisom, ki dopuščajo sodni nadzor nad nedovoljenostjo pogodbenih pogojev, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe oziroma ustreznost med ceno oziroma plačilom in izmenjanimi storitvami oziroma blagom, tudi če so ti pogoji sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku.⁽¹¹⁾

35. Po presoji sodišča slovenski zakonodajalec omejitve iz drugega odstavka člena 4 Direktive v nacionalno potrošniško zakonodajo ni prenesel. Navedeno jasno izhaja iz samih določb ZVPot, ki te omejitve ne vsebujejo, kakor tudi iz Obrazložitve predloga ZVPot-A, ki je v slovenski pravni red prenašal navedeno direktivo, iz katerega izhaja, da je slovenska zakonodaja z določili Direktive že skladna, saj omogoča potrošniško varstvo v primeru vseh pogodbenih pogojev (torej brez omejitev).⁽¹²⁾ Nadalje enako izhaja tudi iz Obvestila Komisije – Smernice glede razlage in uporabe Direktive Sveta 93/13/EGS o nedovoljenih

načelo lojalne oz. konsistentne razlage).

9 Zadeva C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, ZOdl. 2010, str. I-04785, točka 27 in tam navedena sodna praksa; ter zadeva C-70/17 in C-179/17, Abanca Corporación Bancaria in Bankia, ZOdl. 2019, točka 49.

10 Glej zadevo C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid.

11 Ibidem, točka 44; enako tudi zadeva C-26/13 Kásler in Káslerné Rábai, točka 41.

12 Predlog je dne 16. 11. 2001 vložila Vlada RS, kot takšen pa je bila nato (z nekaj amandmaji, ki za konkretno zadevo niso relevantni) sprejet brez večjih sprememb in objavljen dne 18. 12. 2002 (Ur. l. RS št. 110/2002, str. 13152).

pogojih v potrošniških pogodbah, objavljenega 27. 9. 2019.⁽¹³⁾ Tukaj gre za mehko pravo (t. i. pravni akt z nezavezujočim učinkom, katerega namen je strukturirana predstavitev razlage Sodišča EU o ključnih konceptih in določbah Direktive, str. 6), ki vsebuje povzetek obvestil posameznih držav članic na podlagi člena 8a Direktive, ki so jih države članice uradno poslale Komisiji ter se redno posodablja (Priloga II, str. 90). Iz podatkov za R Slovenijo je ugotoviti, da Slovenija drugega odstavka člena 4 Direktive v nacionalni red ni prenesla, saj „nacionalno pravo razširja presojo nedovoljenosti na pogodbene pogoje, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe in na ustreznost cene ali plačila, ne glede na to, ali so taki pogoji navedeni v jasnem in razumljivem jeziku“ (str. 92). Enako izhaja tudi iz Sporočila za javnost o sklepih, ki jih je Vlada RS sprejela na 167. seji, 25. aprila 2008 (priloga A54), kjer je po prejemu uradnega opomina Evropske komisije o neustrezni implementaciji Direktive, Vlada RS sprejela stališče, da slovenska zakonodaja potrošniku omogoča širše varstvo, zato lahko „potrošnik sproži zahtevek za pravno varstvo v vseh primerih, ko bi lahko šlo za nepošten pogodbeni pogoj kot najširši pojem in uveljavlja ničnost pogodbenih pogojev v skladu z določilom 23. člena ZVPot.“

36. Vendar pa navedeno ne pomeni, da jasnosti in razumljivosti pogodbenih pogojev sodišču sploh ni potrebno presojati. Zahteva po jasnem in razumljivem besedilu je namreč vsebovana v členu 5 Direktive 93/13, ki določa, da morajo pogodbeni pogoji „vedno“ izpolnjevati to zahtevo, iz česar sledi, da se ta zahteva vsekakor uporabi, tudi kadar pogoj spada na področje uporabe člena 4(2) navedene Direktive in tudi, če določena država članica te določbe ni prenesla. Povedano drugače, sodišče mora torej preveriti jasnost in razumljivost pogodbenega pogoja, ki se nanaša na glavni predmet pogodbe, in to ne glede na prenos člena 4(2) te Direktive v pravni red te države članice.⁽¹⁴⁾
37. Glede na zgoraj obrazloženo ter jasno stališče Sodišča EU, čigar stališča zavezujejo sodišča držav članic, je sodišče, kljub dejstvu, da je skladno s slovensko ureditvijo „ocena nepoštenosti“ mogoča za vse vrste pogodbenih pogojev, v nadaljevanju presojalo, ali so bili pogodbeni pogoji v konkretnem primeru jasni in razumljivi, če je znotraj tega bilo tožniku dano celovito pojasnilo o valutnem tveganju. Kot že obrazloženo, morajo namreč ta pogoj (poštenost/dobro vero) vsi pogodbeni pogoji vselej izpolnjevati.
38. Pravni standard jasnih in razumljivih pogodbenih pogojev je v svojih odločbah zapolnilo sodišče EU.⁽¹⁵⁾ Tako je v zadevi Andriuc poudarilo, da je zahtevo po jasnem in razumljivem oblikovanju pogodbenih pogojev treba razlagati široko,

¹³ Ur. l. EU C 323/19, str. 4-92.

¹⁴ Tako Sodišče EU v sodbi C-125/18 Marc Gómez del Moral Guasch proti Bankia SA, z dne 3. marca 2020, točka 47.

¹⁵ Zadeva C-415/11, Aziz, ZOdl. 2013, točka 68 in 69; zadeva C-126/13, Käsler in Käslerne Rábai, ZOdl. 2014, točka 75; zadeva C-186/16 Andriuc, ZOdl. 2017, točke 56-58; zadeva C-119/17 Lupean in Lupean, ZOdl. 2018, točke 24-31 in zadeva C-126/17 Erste bank Hungary Zrt, ZOdl. 2018, točka 29 in naslednje.

saj je potrošnik, zlasti glede ravni obveščenosti, v podrejenem položaju. Zahteve po transparentnosti pogodbenih pogojev zato ni mogoče zožiti na njihovo formalno in slovnično razumljivost, temveč morajo finančne ustanove posojiljemalcem posredovati vse informacije, ki jih ti potrebujejo za sprejem poučenih in preudarnih odločitev.⁽¹⁶⁾ To pomeni, da lahko potrošnik pogoj razume formalno in slovnično, kot tudi glede njegovega dejanskega obsega, tako da je povprečni potrošnik, ki je normalno obveščen, razumno pozoren in preudaren, ne le seznanjen z možnostjo zvišanja ali znižanja vrednosti tuje valute, temveč tudi zmožen oceniti potencialno znatne ekonomske posledice takega pogoja za njegove finančne obveznosti. Ali je bil pravilno poučen o vseh elementih, ki bi lahko vplivali na obseg njegove obveznosti, in je tako lahko ocenil skupne stroške svojega kredita, se presoja ob upoštevanju vseh okoliščin v posamičnem primeru, ki vključujejo oglase in informacije, ki so bile potrošniku posredovane v okviru pogajanj. Sodišče EU je opozorilo tudi na priporočilo Evropskega odbora za sistemska tveganja, CERS/2011/11 z dne 21. 9. 2011, da bi morale banke potrošnike obvestiti vsaj o tem, kako bi na obroke za odplačilo posojila vplivala zelo velika depreciacija zakonitega plačilnega sredstva države članice, kjer ima posojiljemalec stalno prebivališče, in povečanje tujih obrestnih mer. Sklenilo je, da bi moral biti torej posojiljemalec jasno obveščen, da prevzema valutno tveganje, ki ga bo ob devalvaciji valute, v kateri prejema dohodke, morda težko nosil, ter da bi morala banka navesti mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti ali z valutno klavzulo (kot že obrazloženo, za obe vrsti kreditov veljajo bistveno enaka pravila), predvsem če posojiljemalec dohodkov ne prejema v tuji valuti. Pri tem je presojo potrebno opraviti glede na trenutek, ko je bila pogodba sklenjena, pri čemer je treba upoštevati vse okoliščine, ki bi jih prodajalec ali ponudnik lahko poznal ob sklenitvi pogodbe, in ki bi lahko vplivale na njeno poznejše izvajanje, ker pogodbeni pogoj lahko pomeni neravnotežje med strankami, ki se pokaže šele med izvajanjem pogodbe.

39. Na podlagi takšnega stališča Sodišča EU je tudi Vrhovno sodišče RS pojasnilo pomen pravnega standarda pojasnilne dolžnosti oziroma s tem povezane jasnosti in razumljivosti pogodbenega pogoja o vračilu kredita, vezanega na CHF oziroma na valutno klavzulo v CHF. Vrhovno sodišče je poudarilo, da pogodbeno pravo temelji na načelu pogodbene svobode in je posameznikom prepuščena odločitev, da bodo vstopili v pogodbeno razmerje in kakšno vsebino mu bodo določili. Načeloma velja, da si je vsak dolžan sam zagotoviti informacije, ki jih potrebuje za oblikovanje poslovne volje. Od tega načela pa je treba odstopiti, kadar stranki nista v enakovrednem informacijskem položaju. T. i. informacijska asimetrija je značilna zlasti za bančno področje, saj banka na tem področju nastopa kot strokovnjak, medtem ko potrošniki praviloma nimajo potrebnih znanj in izkušenj pri sklepanju bančnih poslov. Po drugi strani je Vrhovno sodišče, ko se je opredeljevalo do obveze informiranja potrošnikov, npr. z izdelavo grafičnih

¹⁶ Zadeva C-186/16, Andriuc, točke 56-58.

prikazov in izračunov, istočasno izreklo, da pretirana skrb za potrošnika ni v skladu s pojmovanjem posameznika kot razumnega, preudarnega, avtonomnega in svobodnega subjekta, ki je sposoben sprejemati odgovorne, ekonomske, življenjske in osebne odločitve, s katerimi oblikuje svoje življenje. Kot lahko človekovo svobodo in dostojanstvo ogroža premajhna skrb zanj, ima lahko enak učinek tudi pretirana skrb. Ravnotežje med enim in drugim v konkretnem primeru izraža mehanizem, ki potrošniku omogoči seznanitev s potrebnimi informacijami, na podlagi katerih bo lahko sprejel odločitev, ki jo sam oceni kot zase najsprejemljivejšo. Lahko se odloči za tveganje in večje pričakovane koristi ali pa za manjše koristi ob manjšem tveganju. Pravo posamezniku ne more ukazovati, kaj je zanj dobro in ga usmerjati k tistemu, kar samo ocenjuje kot koristno oziroma k manjšemu tveganju.⁽¹⁷⁾ Pri tem jasnost in razumljivost pogojev ne more biti odvisna od zainteresiranosti (sodelovanja) potrošnika: pogoji morajo vselej biti jasni in razumljivi v obsegu, ki se zahteva za standard povprečnega potrošnika (torej celo, če bi kreditojemalec že imel višjo raven strokovnega znanja⁽¹⁸⁾).

40. V času sklenitve kreditne pogodbe [redacted] je potrošniške kredite urejal ZPotK. Ta je glede kreditne pogodbe v tuji valuti oziroma z valutno klavzulo določal le, da mora pogodba vsebovati navedbo tuje valute in vrsto tečaja, po katerem se izračunava vrednost v domači valuti, ter opozorilo, da se ob spremembi tečaja lahko spremenijo tudi predvideni zneski posameznih plačil (9. alineja 7. člena).⁽¹⁹⁾ Nadalje je določal splošno obveznost banke, da mora pred sklenitvijo pogodbe seznaniti potrošnika z vsemi pogoji kreditne pogodbe (prvi odstavek 6. člena ZPotK), ki morajo biti sestavljeni v enostavnem in razumljivem jeziku (prvi odstavek 7. člena ZPotK). Urejal je tudi obvezno vsebino oglasov in ponudb (5. člen), ki so morali vsebovati učinkovito obrestno mero ter reprezentativen in razumljiv primer izračuna skupnih stroškov kredita. Poleg tega je bilo obvezno tudi opozorilo, da se učinkovita obrestna mera lahko spremeni, če se spremenijo podatki za njen izračun, sicer se oglaševanje in ponujanje kreditov šteje za zavajajoče in nasprotuje dobrim poslovnim običajem.⁽²⁰⁾
41. Dosedanja, že kar ustaljena sodna praksa, načrtana s Sklepom VSRS II Ips 201/2017 z dne 7. 5. 2018 je bila, da je presoja nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe mogoča le, če je bil ta določen nejasno. Šele, če bi se izkazalo, da banka potrošniku ni dala ustreznih pojasnil (torej če ni pravilno izpolnila svoje pojasnilne dolžnosti) in zato pogodbene določbe ni moč šteti za jasne in razumljive, bi bilo mogoče presojati nepoštenost glavnega predmeta pogodbe. V

17 Tako VS RS Sklep II Ips 137/2018 z dne 25. 10. 2018, točka 28.

18 Tako VS RS Sklep II Ips 137/2018 z dne 25. 10. 2018, točka 26.

19 Po stališču enotne sodne prakse dogovor o valuti vračila (VS RS II Ips 201/2017 z dne 7. 5. 2018, točka 26 in Sodišče EU v zadevi C-186/16 z dne 20. 9. 2017) predstavlja bistveni element kreditne pogodbe v tuji valuti in gre torej za glavni predmet pogodbe, vendar ta okoliščina za presojo v zadevi, glede na širše potrošniško varstvo v R Sloveniji, ni pravnorelevantna, kot obrazloženo.

20 Opomba ...

okviru slednje je moralo sodišče predvsem presoditi, če je banka ravnala v dobri veri ter ali obstaja morebitno znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi strank. Šele, če je bila ugotovljena nepoštenost pogodbenega določila, je bilo mogoče pogodbo šteti za nično. To pa je bilo, kadar je bila podana neuravnoteženost pogodbenih pravic in obveznosti in slaba vera banke v času sklepanja kreditne pogodbe.

42. Da bo to stališče preseženo, se je pričelo nakazovati z odločitvijo Višjega sodišča v Mariboru, ki je zato, ker je ocenilo, da ZVPot nudi kreditojemalcem - potrošnikom učinkovitejše pravno varstvo, ko je sprejelo odločitev za prekinitev pravnega postopka v zadevi naslovnega sodišča v II P 286/2018 in je 8. 6. 2021 Sodišču EU podalo predlog za sprejetje predhodne odločbe z vprašanjem: "Ali je potrebno člen 3 (1), v zvezi z 8 ter 8a členom Direktive 93/13 razlagati tako, da ne nasprotujeta določbam nacionalne zakonodaje, ki predpostavki "dobre vere" in "znatnega neravnotežja" določata kot alternativni (ločeni, samostojni in medsebojno neodvisni predpostavki), zaradi česar za odločitev o nepoštenosti pogodbenega pogoja zadošča obstoj odločilnih dejstev, ki se podrejajo zgolj eni izmed njiju". Sodišče je 13. 10. 2022 razsodilo: "Člen 3 (1) in člen 8 Direktive 93/13 z dne 5. 4. 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da ne nasprotujeta nacionalni ureditvi, na podlagi katere je mogoče v primeru, da pogodbeni pogoj v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank, ugotoviti nepoštenost tega pogoja, ne da bi bilo treba v takem primeru preveriti zahtevo "dobre vere" v smislu tega člena 3 (1)". Poudarilo je, da lahko države članice, v skladu z 8. členom Direktive: "... prosto razširijo varstvo iz člena 3(1), če se z zadevno nacionalno ureditvijo potrošnikom zagotavlja višja raven varstva in se ne posega v določbe Pogodbe (glej sodbo *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19 z dne 2. 4. 2020).
43. Višje sodišče je tako v svoji odločbi I Cp 889/2020 z dne 20. 2. 2023 razložilo, da je pri odločanju o ničnosti kreditne pogodbe potrebno v skladu s prvim odstavkom 4. člena Direktive upoštevati vse okoliščine v času sklepanja pogodbe, torej vse tiste okoliščine, ki bi jih prodajalec ali ponudnik lahko poznal v trenutku sklepanja zadevne pogodbe, in ki bi lahko vplivale na njeno poznejše izpolnjevanje, ker pogodbeni pogoj lahko pomeni neravnotežje med pogodbenimi pravicami in obveznostmi strank, ki se pokaže šele med izpolnjevanjem te pogodbe. Prav v zvezi s pogodbenim pogojem, ki se nanaša na mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, mora nacionalno sodišče zato preveriti obstoj znatnega neravnotežja na podlagi pogodbenega pogoja in okoliščin, ki so obstajale v času sklenitve pogodbe in ne kasneje. Bistveno je namreč, če so pogoji navedene pogodbe od dneva sklenitve te pogodbe povzročili to neravnotežje, in sicer tudi, če bi do navedenega neravnotežja lahko prišlo le, če bi bile izpolnjene nekatere okoliščine, ali če bi v drugih okoliščinah navedeni pogoj potrošniku celo koristil.

44. Drugostopno sodišče je nadalje opozorilo, da mora sodišče ugotoviti dobro oziroma slabo vero banke v trenutku sklepanja izpodbijane pogodbe in ne kasneje, pri čemer mora sodišče za presojo znatnega neravnotežja v pravicah in obveznostih strank ugotoviti vse okoliščine, s katerimi je bil poklicni dajalec kredita lahko seznanjen ob sklenitvi izpodbijane pogodbe, zlasti ob upoštevanju njegovega strokovnega znanja glede mogočih nihanj menjalnih tečajev in tveganj. Za obstoj te predpostavke ni bistveno, če je banka lahko vedela za visoko nevarnost in možnost ter tudi verjetnost gibanja tečaja CHF v smeri krepitev, oziroma če je to morala in mogla vedeti. Odločilno je le, če je tovrstni pogodbeni pogoj povzročil znatno neravnotežje.
45. Vrhovno sodišče pa je v svoji odločbi II Ips 8/2022 z dne 19. 4. 2023 pojasnilo, da je po ZVPot vedno potrebno opraviti presojo nepoštenosti ob upoštevanju najnižjih jamstev Direktive in meril, ki jih je razvilo Sodišče EU, pri čemer pojasnjuje, da se je Sodišče EU v zadevi C-405/21 že izreklo, da 24. člen ZVPot sledi cilju varstva potrošnikov, ki je zagotovljen z Direktivo 93/13 (torej morebitna višja raven varstva ZVPot ne posega v določbe PDEU). Nadalje je pojasnilo, da so v 24. členu ZVPot določeni štirje abstraktni dejanski znaki nepoštenega pogodbenega pogoja, ki so med seboj povezani z veznikom ali. Na podlagi jezikovne in zgodovinske razlage ZVPot za Vrhovno sodišče ni dvoma, da so splošni tipi nepoštenih pogodbenih pogojev naštetih alternativno. Za nepoštenost pogodbenega pogoja je tako dovolj, da se življenjski primer prilega eni od štirih alinej prvega odstavka 24. člena ZVPot. Za obravnavano zadevo to pomeni, da sodišču ni potrebno ugotoviti, če so kumulativno izpolnjene vse predpostavke, navedene v prvem odstavku 24. člena ZVPot, da je pogodbo šteti za nično, ampak zadošča, da je izpolnjena le ena od njih, pri čemer je vedno vprašanje, če je kreditodajalec ravnal v dobri veri.
46. Vrhovno sodišče je tako najprej presojalo neuravnoteženost v pogodbenih pravicah in obveznostih strank (prva alineja 24. člena ZVPot). Pomembno je, v kolikšni meri je potrošnik postavljen v manj ugoden položaj, pri čemer se preizkus ne sme omejiti izključno na količinsko ekonomsko presojo, ker je znatno neravnotežje lahko posledica že dovolj resnega posega v pravni položaj, ki ga potrošniku zagotavljajo veljavni nacionalni predpisi v omejitvi vsebine pravic ali v oviranju uresničevanja teh pravic ali v naložitvi dodatnih obveznosti, ki jih nacionalna pravila ne določajo. Eden od elementov, ki ga je potrebno upoštevati pri presoji nepoštenosti tega pogoja, je preglednost pogodbenega pogoja. Pri oceni, če pogodbeni pogoj lahko povzroči znatno neravnotežje, morajo sodišča upoštevati vse okoliščine, s katerimi je bil poklicni dajalec kredita lahko seznanjen ob sklenitvi izpodbijane pogodbe, zlasti ob upoštevanju njegovega strokovnega znanja glede mogočih nihanj menjalnih tečajev in tveganj, neločljivo povezanih s sklenitvijo takega kredita. Za presojo znatnega neravnotežja je nadalje pomembno, kakšen je bil obseg danih pojasnil, torej kakšno breme mora nositi potrošnik. Bistveno za ugotovitev nepoštenosti pogodbenega pogoja v

smislu neuravnoteženosti je tako ugotoviti, če je potrošnik dobil vsa odločilna pojasnila glede obremenitve, ki bo lahko nastala tekom izvajanja oziroma trajanja kreditne pogodbe, če torej ni bilo informacijskega razkoraka med pogodbenima strankama, če je torej banka ravnala v dobri veri pri sklepanju kreditne pogodbe.

47. Po drugi alineji prvega odstavka 24. člena ZVPot se pogodbeni pogoj šteje za nepoštenega, če je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika, ali povzroči, da je izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval (tretja alineja). Vrhovno sodišče opozarja, da je pri razlagi tretje alineje treba upoštevati temeljno premiso Direktive 93/13, da je potrošnik v informacijsko podrejenem položaju. Potrošnikova pričakovanja so zato neločljivo povezana s samo izpolnitvijo pojasnilne dolžnosti, na katero se zaradi profesionalnosti nasprotne stranki legitimno zanese. Nadalje Vrhovno sodišče ponovno poudarja, da kredit v tuji valuti, ki ima vse potrebne sestavine, ki jih je zapovedoval ZPotK, ne da bi bilo ugotovljeno, da je bil nepregledno predstavljen, ne more biti nepošten ne po Direktivi 93/13 ne po ZVPot, tudi če je izpolnitev obveznosti v znatno škodo potrošnika. V tem primeru je namreč morebiten neugoden scenarij posledica hotene in informirane odločitve avtonomnega razumnega subjekta, ki jo je treba spoštovati.
48. V odločbi II Ips 8/2022 je Vrhovno sodišče nadalje pojasnilo, da je presoja dobre vere zajeta v vsaki od alinej prvega odstavka 24. člena ZVPot. Četrta alineja že itak sama po sebi načenja vprašanje vestnosti in poštenja. V tej zvezi opozarja na 16. uvodno izjavo Direktive 93/13, na podlagi katere je treba preveriti, če je ponudnik s potrošnikom, čigar legitimne interese mora upoštevati, posloval lojalno in pravično. Iz te izjave tudi izhaja, da je treba pri oceni dobre vere posebno pozornost posvetiti pogajalski moči strank, vprašanju, če je bil potrošnik spodbujen v strinjanje s pogodbenim pogojem in temu, ali je bilo blago oziroma ali so bile storitve prodane ali dobavljene na posebno naročilo potrošnika. Prav tako je potrebno preveriti, če bi ponudnik, če s potrošnikom lojalno in pošteno posluje, lahko razumno pričakoval, da bi potrošnik tak pogodbeni pogoj sprejel v okviru posamičnih pogajanj. Navedeno je razlagati, da mora banka pri sklepanju kreditne pogodbe ravnati v skladu s profesionalno skrbnostjo, pri čemer pogodbeni pogoj za potrošnika ne sme predstavljati takega bremena, ki je v nasprotju s pošteno in pravično tržno prakso. Pri tem zadostuje že, da bi se ponudnik, če bi ravnal skrbno in profesionalno, lahko zavedal škodljivih posledic za potrošnika. V nasprotnem primeru se med pogodbenikoma ne more vzpostaviti enakost v pravicah in obveznostih.
49. Nadalje je pri presoji dobre vere banke pomembno, na kakšen način je potrošnika opozorila na valutno tveganje, kajti to je moralo biti takšno, da je potrošnik moral ozavestiti, da je stopnja valutnega tveganja visoka, ker so nihanja franka v dolgem obdobju kreditiranja lahko zelo velika, celo takšna, da

■
—
■

morebiti ne bo več zmožel finančnega bremena, čeprav se v trenutku najemanja kredita zdi, da je kredit v frankih ugodnejši (višji znesek kredita in nižja mesečna anuiteta v primerjavi z "evrskim" kreditom).

50. Iz obravnavane kreditne pogodbe izhaja, da morata tožnika banki vračati mesečne anuitete v CHF, plačljive v SIT po prodajnem podjetniškem tečaju [redacted] za CHF, oziroma v EUR po prodajnem podjetniškem tečaju [redacted] za CHF, ko bo evro v Sloveniji nacionalna valuta. To pomeni, da sta izključno tožnika tista, ki sta morala prevzeti valutno tveganje, saj se o tem pogodbenem pogoju kot šibkejša stranka nista mogla dogovoriti posamično. Ker pogoj ni bil dogovorjen posamično, tudi ni izključen iz presoje (ne)poštenosti (drugi odstavek 1. člena Direktive 93/13). Da banka pri tem morebiti ne bo imela niti neke koristi niti izgube, ni bistveno. Bistveno je, da je tečajno tveganje v celoti prevaljeno na kreditjemalca.
51. Tožnik je nasprotno od referenta na banki [redacted] izpovedal, da mu je slednji ponudil ugoden kredit v švicarskih frankih (v nadaljevanju: CHF), kjer je obrestna mera zelo nizka, valuta je izredno stabilna (v preteklih letih je CHF celo padal), zato lahko pride le do minimalnih razlik v anuiteti, kar pa se na dolgi rok izravna, tako da brez skrbi. Tudi mu ni nič povedal o tveganosti kredita v CHF, ni mu kazal nobenih simulacij gibanja tečaja CHF, ni mu razložil najprej kredita v domači valuti in šele potem vezanega na CHF. Tožnik je še povedal, da je očitno res že enkrat prej vzel kredit v CHF glede na listine v spisu, vendar se niti ne spomni več zakaj ga je vzel in v kakšni višini. Očitno ga je vzel mimogrede, tako da niti ni bil pozoren na valuto. [redacted] bi mu naj tudi zatrdil, da bo tožnica v kreditno pogodbo vključena kot porok in ne kot kreditjemalka. Pritrdil je [redacted] izpovedbi, da lahko pride kadarkoli zamenjati ta kredit, vendar mora plačati vse stroške zamenjave, vključno s stroški za zavarovanje. Čeprav je že v letu 2010 opazil nihanje tečaja CHF, ni pomislil na zamenjavo kredita, ker je imel v glavi besede [redacted] da se na dolgi rok vse izravna, sedaj pa je niti noče, ker bi utrpel precejšnjo izgubo in je prepričan o ničnosti kreditne pogodbe. Tožnica je izpovedala, da je bila enkrat na banki v zvezi s tem kreditom, in takrat je [redacted] na njeno vprašanje, kaj pomeni švicarska valuta, povedal, da je to ena taka valuta, stabilna valuta, pomeni tolar gor, tolar dol kak mesec, in da se bistveno ne spreminja. Nič ni pojasnjeval valutnega tveganja, obrestnih mer in kakršnihkoli razmerij, vsaj slišala ni tega. Tudi notarka ni opozorila na kakršnakoli tveganja.
52. Nasprotno je pričal [redacted] izpovedal, da je tožniku povedal, na kak način izvajajo kredite, predstavil mu je pogoje kreditiranja za hipotekarne kredite, torej kakšne so obrestne mere, stroški odobritve in zavarovanja. V naslednjem koraku mu je predstavil tudi kredit z valutno klavzulo v švicarskem franku in izdelal je obe ponudbi, tako za kredit v evrski valuti in pa s CHF valutno klavzulo, pri čemer ga je opozoril na tečajno tveganje, ki je pri teh produktih prisotno. Nato je

tožnika povprašal o finančni situaciji, če ima kredite pri drugih bankah ali leasinge. Na prvem sestanku je ugotovil, da tožnik sam pri njih ne more najeti kredita, ker banka tovrstne projekte (za nakup stanovanja) financira družinsko in morata biti kreditojemalca oba partnerja, in ker ima prenizke dohodke. Na naslednji sestanek je tožnik prinesel dokumentacijo po seznamu, ki jo je banka potrebovala za odobritev kredita, kot mu je to bilo naloženo na prvem sestanku, razen potrdila o stanju kredita, ki ga je imel tedaj pri [REDACTED] prav tako s švicarsko valutno klavzulo. Naslednji sestanek je bil pri tožniku na [REDACTED] torej v stanovanju, v katerem je družina živela, in ki ga je tožnik tedaj kupoval. Prisotna je bila tudi tožnica, kar sicer slednja zanika. Tam so ponovno pregledali finančno konstrukcijo in ugotovili, da bo kredit lahko odobren, ker je tožnik sklenil novo pogodbo o zaposlitvi in je imel višji mesečni osebni dohodek, ker je bil s spornim kreditom poplačan kredit pri [REDACTED] in ker je odpadla najemnina. Skupaj s tožnikom si je ogledal še nepremičnino [REDACTED] ki je bila dana za hipotekarno zavarovanje. Naslednjič se je s tožnikom srečal leta 2011, ko je vložil zahtevo za reprogram kredita. V letu 2012 in 2015 je banka zaradi dogodkov na kapitalskih trgih pozvala vse kreditojemalce, ki so imeli kredite z valutno klavzulo v CHF, k zamenjavi valute. Tožnik se ni odzval na to povabilo.

53. Po oceni sodišča niti tožnik niti tožnica nista bila prepričljiva v svoji izpovedbi, češ da nista bila opozorjena na nobena valutna tveganja, da jima je bil sporni kredit predstavljen kot varen kredit. Še zlasti ne tožnica, ki je izpovedala, da se skoraj ničesar ne spomni o okoliščinah najemanja kredita, le to, da ji je [REDACTED] na banki rekel, da je švicarski franka ena taka varna valuta, malo gre gor, malo dol. Kajti, če se ne spomni nič, potem ni logično, da pa se spomni slednjega. Sodišče tako verjame kreditnemu referentu [REDACTED] da je tožnikoma, oziroma predvsem tožniku, saj je tožnica bila na banki le ob podpisu kreditne pogodbe, predstavil oba kredita, tako t. i. evrski kredit, kot tudi kredit, vezan na valuto švicarski frank. Sodišče tudi verjame, da je [REDACTED] povedal tožniku za tveganost produkta, to je kredita, vezanega na tujo valuto, čeprav tožnik to zanika oziroma trdi, da mu je bilo rečeno, češ da gre za ugoden in varen kredit. Tožnik v zvezi s tem kreditom na banki ni bil le enkrat, kot to nazadnje trdi, bil je vsaj dvakrat, saj je zaradi preverjanja finančne sposobnosti moral na banko prinesiti še dodatno dokumentacijo (položnice, ki jih plačuje) in potrdilo o višini kredita, ki ga je tedaj imel pri drugi banki, [REDACTED] je bil pri tožniku in tožnici doma, na hiši tožnikovih [REDACTED] in še pri notarju. Sodišče je tudi prepričano, da se je tožnik, ko se je odločal za sporni kredit, lahko zavedal tveganosti posla, saj je že v sklenitveni fazi vedel, da bo moral tujo valuto kupovati po vsakokrat veljavnem tečaju le te, kar lahko pomeni le eno, da obrok ni odvisen le od višine obrestne mere, temveč tudi od trenutne vrednosti tuje valute, v kateri nima nobenih rednih mesečnih prihodkov. Tožnik je nenazadnje predhodno že imel en tak kredit, čeprav skuša to sedaj zminimalizirati z navedbo, da je šlo za majhen znesek, in da se sploh več ne spomni, da je kredit bil vezan na švicarski frank. Vendar pa, kot je na to opozorilo Vrhovno sodišče v svoji odločbi

II Ips 8/2022, zahtev po preglednosti in s tem poštenosti pogodbenih pogojev ni mogoče izpolniti s tem, da se potrošniku posredujejo informacije, četudi obširne, če temeljijo na domnevi, da bo razmerje med obračunsko valuto in valuto plačila ostalo stabilno ves čas trajanja te pogodbe. Banka, da bi ravnala v tožnikovo korist, bi mu pravzaprav morala predstaviti vse ekonomske posledice morebitnega nihanja menjalnih tečajev, da bi lahko razumel morebitne resne posledice za njegov finančni položaj, ki bi lahko izhajale iz sklenitve kredita v tuji valuti. Predvsem zato, ker so bili tovrstni krediti ugodnejši od kreditov v domači valuti in so bili za potrošnike mamljivi. Zavezujoča razlaga evropskega prava, ki jo je podalo Sodišče EU zlasti v zadevah Paribas, je jasna. Finančna ustanova mora potrošnika opozoriti, da je stopnja valutnega tveganja visoka, ker so nihanja lahko potencialno velika, zlasti v dolgoročnem obdobju in imajo lahko znatne negativne posledice za finančne obveznosti potrošnika. Glede na strogo stališče Sodišča EU se banka svoje odgovornosti, dejansko objektivne odgovornosti, ne more razbremeniti, saj bi se kot finančna organizacija morala zavedati, da so valutna razmerja docela nestabilna, da so nihanja lahko zelo visoka tudi med valutami največjih svetovnih gospodarstev, kar se ni vzpostavilo šele s finančno krizo leta 2008, tudi ne z ukrepom Švicarske centralne banke v letih 2011 oziroma 2015, temveč že zdavnaj prej. Pri tem sodišče poudarja, da ni dvoma, da toženka ni mogla natančno napovedati prihodnjega gibanja tečaja CHF, se je pa kot finančna organizacija tega mogla zavedati. Kajti na tveganost je komercialne banke opozarjala že Banka Slovenije v svojih dopisih in poročilih v letih 2005, 2006 in 2007, vse pred sporno kreditno pogodbo. V tej zvezi je napačna toženkina trditev, češ da je njen sedež izven RS, zaradi česar ni bila seznanjena z opozorili Banke Slovenije. Bistveno je, da je tukaj imela poslovalnico, kar pomeni, da je bila zavezana predpisom, veljavnim na območju RS.

54. Nazadnje sodišče še ugotavlja, da je pritrđiti toženkinemu stališču, da se tveganje lahko omeji tudi tako, da se potrošniku da pravica do pretvorbe valute kredita. ZPotK-2, ki je stopil v veljavo 3. 3. 2017, je v 52. členu uvedel pravico potrošnika do pretvorbe kredita iz tuje valute v domačo, vendar le tedaj, če vrednost skupnega zneska kredita, ki ga še mora plačati potrošnik ali vrednost rednih plačil, odstopa za več kot 10 % od vrednosti, ki bi veljala, če bi se uporabljal menjalni tečaj med tujo in domačo valuto, ki je bil dogovorjen ob sklenitvi kreditne pogodbe za nepremičnino. Ta določba je bila v slovenski pravni red prenesena kot implementacija Direktive 2014/17/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. 2. 2014 o potrošniških kreditnih pogodbah za stanovanjske nepremičnine. V 30. točki uvodnih navedb je določila: "Zaradi znatnih tveganj, povezanih z najemanjem posojil v tuji valuti, je treba sprejeti ukrepe kot zagotovitev, da se bodo potrošniki zavedali tveganja, ki ga prevzemajo, obenem pa imeli možnost omejiti svojo izpostavljenost tveganju menjalnega tečaja v obdobju trajanja kredita. Tveganje bi lahko omejili tako, da bi potrošniku dali pravico do pretvorbe valute kredita, ali pa bi to lahko kako drugače uredili, kot

npr. z uvedbo zgornje meje ali opozorila, kadar bi le ta zadostovala za omejitev tveganja menjalnega tečaja." Navedeni zakon je začel veljati več kot 10 let po sklenitvi kreditne pogodbe, kar pa ne spremeni dejstva, da je bila možnost konverzije kredita tožnikoma ponujena v kreditni pogodbi. Kreditna pogodba je namreč vsebovala klavzulo zamenljivosti in o možnosti konverzije kredita naj bi bil tožnik obveščen dvakrat, z dopisoma v letu 2012 in 2015. Oba dopisa naj bi bila tožniku poslana z navadno pošto, nanju pa se ni odzval. Tožnik je tudi sam izpovedal, da je vedel za klavzulo zamenljivosti, vendar o njej ni razmišljal, ker je imel v glavi besede [REDACTED] da pač gre kredit malo gor, malo dol, na dolgi rok se vse izravna. Ko pa je bilo valutno razmerje EUR/CHF že tako porušeno, bi bila konverzija v njegovo občutno škodo.

55. Toženka sicer ni listinsko dokazala, da je tožnik prejel oba dopisa, zlasti tistega v letu 2011, ko nesorazmerje še ni bilo veliko, ker je dopisa poslala z navadno pošto, ne pa pa priporočeno. Je pa čudno, da ju tožnik naj ne bi prejel, glede na to, da je prejel vsa druga bančna obvestila, ki so se nanašala na spremembo mesečne anuitete. Zato je sodišče prepričano, da je tožnik prejel oba dopisa. Sicer pa, ker je sodišče ugotovilo, da je sporna kreditna pogodba nična, bi bila na podlagi 326. člena OZ prenovitev brez učinka, specialni predpis napram OZ, ZVPotK, ki je možnost konverzije kredita uzakonil, pa je začel veljati šele v letu 2017 in zato ni uporabljen za predmetno zadevo.
56. Ker toženka pri sklenitvi izpodbijane kreditne pogodbe in na njeni podlagi sklenjen sporazum o ustanovitvi zastavne pravice, ni ravnala v dobri veri, sta oba pravna posla nična.

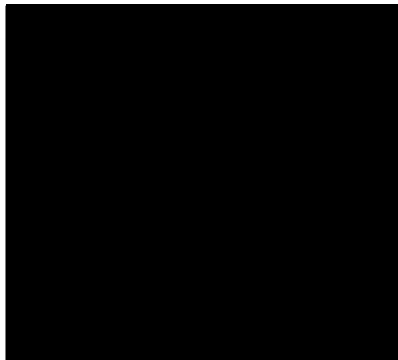
PRAVNI POUK:

1. Zoper to sodbo je dovoljena pritožba v 30 dneh od prejema pisnega odpravka. Pritožba se vloži pri tem sodišču, v dveh izvodih. Pritožba mora obsegati navedbo sodbe, zoper katero se vlaga, izjavo, da se sodba izpodbija v celoti ali v določenem delu, pritožbene razloge in podpis pritožnika (335. člen ZPP).
2. Če je pritožba nerazumljiva ali ne vsebuje vsega, kar je treba, da bi se lahko obravnavala, jo sodišče zavrže, ne da bi pozivalo vložnika, naj jo popravi ali dopolni (336. člen ZPP).
3. Ob vložitvi pritožbe mora biti plačana sodna taksa. Če sodna taksa ni plačana niti v roku, ki ga določi sodišče v nalogu za njeno plačilo in tudi niso podani pogoji za oprostitev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks, se šteje, da je pritožba umaknjena (tretji odstavek 105.a člena ZPP).
4. Če je pritožba vložena po pooblaščenju, mora biti pooblaščenec odvetnik ali

druga oseba, ki je opravila pravniški državni izpit (tretji odstavek 87. člena ZPP),
sicer sodišče pritožbo kot nedovoljeno zavrže (drugi odstavek 89. člena ZPP).

Maribor, 22. maj 2023

sodnica Petra Umek, l. r.

